
Er vi ikke lenger et gjennombarket folkeferd?

LEGELIVET

KARL OTTO NAKKEN

karln@ous-hf.no

Karl Otto Nakken er dr.med., nevrolog og pensjonert overlege. Han var i mange år medisinsk ansvarlig ved Spesialsykehuset for epilepsi i Sandvika.

I oppveksten lærte jeg at etter Lat-Hans følger Smal-Hans. Budskapet var klart: Skal du oppnå noe, må du legge ned en innsats. Yte før du kan nyte. Det gjaldt også kroppen. Skal den fungere, må den brukes. *Use it or lose it*. Det visste Hippokrates, vår faglige stamfar, allerede 400 år fvt.

Illustrasjon: Tidsskriftet. Basert på foto fra Glomdal Museum / Erling Syringen. CC PDM.

Selv mener jeg å ha erfart det samme som eventyrsamleren Peter Chr. Asbjørnsen, nemlig at vandringer i Nordmarka «dæmper for min Smule Bekymring og Uro» (*Kvernsagn*, 1843). I motsetning til Bjørnstjerne Bjørnson mener jeg fjellturer har samme effekten. Bjørnson hadde ingen sans for snaufjellet, han foretrakk de brede bygder. Han ville bort «bort fra det ville og magre, seg selv fortærende. Hjem til det milde og fagre, oss alle ernærende» (*I skyssboken på Flekkøy*, 1877).

I doktorklubben, der vi alle er pensjonister, må vi innrømme at impulstrafikken over synapsene ikke går like kjapt som før, men vi vokter oss vel for å bli gretne gamle gubber. Like fullt registrerer jeg at vi er blitt kritisk til mye i dagens samfunn: Vi

pumper opp stadig mer olje for å få råd til det grønne skiftet. Til tross for at alle er enige om å redusere utslipp av klimagasser, fortsetter vi å fly minst like mye som før. Vi drar på hytta for å nyte en natur som i økende grad blir ødelagt av hyttebygging. Det norske språket er på vikende front, og det samme gjelder verdien av kunnskap. Kunstig intelligens omfavnes ukritisk, og sosiale medier ser ut til å ha blitt befolkningens foretrukne rusmiddel. Økonomisk tenkemåte gjennomsyrer det meste i samfunnet, og vi leger er i ferd med å sykeliggjøre våre pasienter ved stadig å utvide sykdomsbegrepet. Gir vi mest og best hjelp til dem som trenger det minst – blant annet ved å tilby kontroller til innbilt syke og dermed gjøre dem avhengige av helsevesenet?

Et misantropisk anlagt klubbmedlem har som antimodernist et gammeldags og traust syn på det meste. Han er sterkt endringsvegrende. På siste møte var han bekymret for utviklingen i vårt offentlige helsevesen. Han mistenkte dagens leger for å være mindre hardføre enn våre forgjengere. Blant annet viste han til kolleger som i tidligere tider var eneste lege i store og uveisomme distrikter, noe som stilte store krav til fysisk og psykisk styrke og utholdenhet.

«På siste møte var han bekymret for utviklingen i vårt offentlige helsevesen. Han mistenkte dagens leger for å være mindre hardføre enn våre forgjengere»

Jeg støttet ham og fortalte at jeg nylig hadde lest i Den norske turistforenings årbok fra 1948 om tre medisiner, Cato Aall, Kristian Tandberg og Nicolai Paus, som sammen med Carl Grøndahl og Knut Vole var på skitur i Jotunheimen påsken 1898. Med primitivt skiutstyr gikk de imponerende lange og krevende dagsetapper:

Fra Andvord i Lom gikk de inn Bøverdalen til Røisheim og videre til Juvasshytta. «Den første Del til Ranbergsthulen (Raubergstulen) gik Veien saa brat, at vi maatte drage Skierne efter os i Remmer.» Etter 4,5 timer ankom de Juvasshytta – «et Par af os med forfrosne Kind og Ører». Etter middag gjorde de et forsøk på å bestige Galdhøpiggen, men måtte snu på Styggebreen på grunn av dårlig vær. Dagen etter nådde de toppen, det siste partiet til fots, og dro ned igjen «efter at have mættet os med det mægtige Skue». Fra Juvasshytta gikk turen via Visdalen, Uladalen og Storådalen til vestenden av Gjende. Fordi de ikke hadde nøkkel til «det nye Turisthotel» (Gjendebu), måtte de ta til takke med «Gudbrand Reps gamle Stenhytte». Den var delvis nedsnødd og de brukte to timer på å grave seg frem til inngangsdøra. Etter å ha gått over Gjende, nådde de Gjendesheim etter «3,5 Times Marsch». På Sikkildalsseter hadde de lagt fra seg skiene i snøen utenfor, og da de kom ut dagen etter, hadde geitene spist opp skibindingene! Bindingene må følgelig ha vært av vidje eller lær. «Gjeitemagen fikk beholde dem, og vi laget noen provisoriske bindinger i stedet». Like fullt gikk de den siste dagen fra Sikkildalsseter til Vistad ved Skåbu, en strekning på 51 km.

«Gjeitemagen fikk beholde dem, og vi laget noen provisoriske bindinger i stedet. Like fullt gikk de den siste dagen fra Sikkildalsseter til Vistad ved Skåbu, en strekning på 51 km»

Møtene i doktorklubben preges av en legering av alvor og skjemt, utover kvelden mest av det siste. Vi er enige om at legeyrket krever en viss robusthet – akkurat som ekteskapet. Et medlem fortalte han var oppgitt over kona som stadig måtte ha nye klær.

Han mente hun hadde adoptert uttrykket *shop until you drop* – eller at hun var rammet av en stoffskiftesykdom. Hun på sin side beskyldte ham for å være fullstendig utdatert i klesveien, han brukte klær som formelig oste av gammel gubbe. Noe av grunnen var at han nektet å kvitte seg med den gamle konfirmasjonsdressen som i sin tid var litt for stor, men som nå var blitt akkurat passe. Fremfor å kritisere ville et annet medlem heller berømme kona. Hun hadde nemlig brakt musikken inn i hans liv. Før han traff henne var han musikalsk tilbakestående. Men ikke i dag. I dag spiller han annenfiolin.

Publisert: 13. februar 2026. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.26.0033

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. juli 2026.